

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/107/2021
Identifikačné číslo spisu: 4020200496
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2023
Meno a priezvisko: Mgr. Michal Novotný
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4020200496.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: D. V. R., nar. XX. Z. XXXX, E. XXX, zastúpeného: JUDr. Mária Uheľ Greňová, advokátka, Piaristická 1379/2, Nitra, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 19. októbra 2018, č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23 Sa 82/2020-253 zo 14. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

- I. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamietá.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

O d ô v o d n e n i e

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že žalobca bol od 1. septembra 1975 žiakom Vojenského gymnázia SNP v Banskej Bystrici, na ktorom 21. júna 1979 zložil maturitnú skúšku. Od 1. augusta do 31. decembra 1979 vykonal náhradnú vojenskú službu a od 1. januára 1980 vstúpil do služobného pomeru vojaka z povolania. V tomto služobnom pomere až do 31. decembra 1985 a znova od 15. júla 1990 vykonával funkciu I. kategórie; zaradenie služby vykonávanej v období od 1. januára 1986 do 14. júla 1990 zostalo sporné. Rozkazom ministra obrany bol zo služobného pomeru prepustený k 30. novembru 1997. Po prepustení bol žalobca od 1. decembra 1997 do 12. novembra 1999 a od 1. decembra 1999 do 30. júna 2000 zamestnancom v pracovnom pomere v zamestnaniach, ktoré boli (do 31. decembra 1999) zaradené do III. pracovnej kategórie, a potom bol až do 2. októbra 2001 evidovaný ako uchádzač o zamestnanie. Medzi 29. septembrom a 31. decembrom 2000 bol zároveň prihlásený na dôchodkové poistenie ako samostatne zárobkovo činná osoba (čiastočne popri zamestnaní). Od 3. októbra 2001 do 2. januára 2002 bol v služobnom pomere colníka, následne bol do

23. apríla 2002 práceneschopný a 24. apríla 2002 znova evidovaný ako uchádzač o zamestnanie. Potom bol znova v pracovnom pomere u rôznych zamestnávateľov od 25. apríla 2002 až do 30. júna 2003, kedy sa znova stal evidovaným uchádzačom o zamestnanie až do 9. septembra 2003. Od 10. septembra do 30. novembra 2003 bol znova v pracovnom pomere, od 1. decembra 2003 do 31. marca 2004 znova v evidencii uchádzačov o zamestnanie a od 1. apríla 2004 do 13. novembra 2006 znova v pracovnom pomere u viacerých zamestnávateľov. V období od 14. júla do 6. októbra 2006 sa u žalovanej prihlásil na dobrovoľné dôchodkové poistenie a od 1. júla 2006 do 28. marca 2007 bol u nej prihlásený aj ako samostatne zárobkovo činná osoba. Následne medzi 1. marcom 2007 a 30. septembrom 2012 bol znova v pracovnom pomere u rôznych zamestnávateľov.

2. Dňa 1. októbra 2012 opäť vstúpil do služobného pomeru colníka, ktorý skončil 28. februára 2015. Od 2. marca 2015 do 31. decembra 2016 bol žalobca znova v pracovnom pomere u rôznych zamestnávateľov. Útvar sociálneho zabezpečenia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky mu rozhodnutím z 23. marca 2015 priznal od 1. marca 2015 výsluhový dôchodok podľa § 143aa písm. a) zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení neskorších predpisov. Pre výpočet tohto príspevku útvar započítal žalobcovi obdobie náhradnej vojenskej služby 153 dní, obdobie trvania služobného pomeru vojaka z povolania 17 rokov a 339 dní a služobného pomeru colníka 2 roky 243 dní.

3. Žalobca 5. februára 2018 požiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku od 14. novembra 2016, tá však rozhodnutím z 11. júla 2018 zamietla jeho žiadosť. Vyšla z toho, že podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa zachovávali nároky zo zaradení zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Medzi takéto nároky patrilo aj skorší dôchodkový vek podľa § 21 ods. 1, resp. § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení účinnom do 31. decembra 1999. Na základe potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia považovala žalovaná službu od 1. januára 1986 do 14. júla 1990 (t. j. 4 roky a 196 dní služby) za službu v II. kategórii funkcií. Okrem toho žalobcovi započítala len 13 rokov a 296 dní služby v I. kategórii funkcií, čím získal menej než 20 rokov vo funkciách zaradených do I. a II. kategórie, a tak mu nevznikol nárok na znížený dôchodkový vek podľa § 21 ani § 132 zákona č. 100/1988 Zb. Rovnako skorší dôchodkový vek nevyplýval z § 174 cit. zák., pretože zamestnanie v I. alebo II. kategórii funkcií netrvalo k 31. decembru 1999.

4. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie, v ktorom namietal, že žalovaná vyšla z novšieho potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, no nie zo skoršieho potvrdenia vojenského útvaru, podľa ktorého získal 18 rokov a 4 mesiace v I. kategórii. Okrem toho namietol, že obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu sa mu malo takisto započítať ako výkon služby v I. kategórii funkcií. Generálny riaditeľ žalovanej však jeho odvolanie zamietol tu preskúmaným rozhodnutím z 19. októbra 2018. Stotožnil sa s odôvodnením prvostupňového rozhodnutia, na ktoré v celom rozsahu odkázal. Štúdium na vojenskom gymnáziu nebolo možné žalobcovi zhodnotiť v I. kategórii funkcií, pretože títo žiaci nevykonávali vojenskú službu. Žalovaná pri hodnotení výkonu služby správne vychádzala z potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktoré správnosť zaradenia žalobcu potvrdilo ešte aj prípisom z 24. septembra 2018.

5. Správny súd (po zrušení jeho skoršieho rozsudku č. k. 23 Sa 103/2018-121 z 13. mája 2019 kvôli tomu, že napriek žiadosti žalobcu nenariadil na prejednanie veci pojednanie) správnu žalobu žalobcu proti rozhodnutiu žalovanej z 19. októbra 2018 zamietol tu napadnutým rozsudkom č. k. 23 Sa 82/2020-253. Zdôraznil, že žalobca nenaplnil podmienky pre skorší dôchodkový vek podľa § 174 zákona č. 100/1988 Zb., pretože zamestnanie zaradené do I. kategórie nevykonával k 31. decembru 1999. Poukázal na § 168 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonával zákon o sociálnom zabezpečení a podľa ktorej sa do kategórie funkcií vojaka z povolania započítavala len doba vojenskej činnosti služby. Podľa smerníc náčelníka kádrovej správy Ministerstva obrany pre spracovanie výkazu dôb a kategórií funkcií rozhodných na realizáciu kádrových opatrení, zabezpečenia peňažnými dávkami podľa zákona o niektorých služobných pomeroch vojakov a na sociálne zabezpečenie (vydaných nariadením náčelníka generálneho štábu československej ľudovej armády č. 11 z 2. augusta 1985) sa štúdium žiakov vojenských gymnázií neevidovalo ako vojenská služba. Pojem vojenská činná služba vymedzoval § 20 ods. 2 Branného zákona č. 92/1949 Zb. a štúdium na vojenskom gymnáziu do nej nepatrilo. Títo žiaci vykonávali základnú (náhradnú) vojenskú službu až na vojenskej vysokej škole. Žalobca dovŕšil 17 rokov až v roku 1976 a pravidelná odvodová povinnosť mu vznikla v roku 1977. Nič na tom nemení ani iný zápis

vojenskej knižke. Žalobca tak nezískal nárok na skorší dôchodkový vek podľa § 21 a 174 zákona č. 100/1988 Zb. a žalovaná jeho žiadosť správne zamietla.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

6. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie, eventuálne jeho zmeny tak, že sa zruší rozhodnutie žalovanej. A. Vytkol správneho súdu nesprávne zistenie skutkové stavu, pretože sa nijako nevyrovnal s tým, že Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia vo svojom potvrdení uvádza iné zaradenie služby žalobcu do kategórie funkcií než potvrdenie vojenského útvaru Martin. Žalobca na toto svojvoľné prekvalifikovanie poukazoval v súvislosti s § 132 zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého správny súd jeho nárok neskúmal. Ani žalovaná sa týmto rozporom v potvrdeniach a v zaradení časti služby nevyrovnala, čím je jej rozhodnutie nepreskúmateľné. Podľa § 148 ods. 2 vyhlášky č. 149/1988 Zb. boli organizáciami plniacimi úlohy na úseku evidencie dôb aj vojenské útvary. B. Ďalej súdu vytkol, že sa nevyrovnal s údajmi vo vojenskej knižke žalobcu. S odkazom na § 2 a § 20 Branného zákona zastával názor, že brancom sa stal už 1. januára 1976 počas štúdia na vojenskom gymnáziu a 1. januára 1977 mu vznikla odvodová povinnosť, čím sa stal vojakom. Ďalej žalobca citoval ustanovenie § 10 ods. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a § 2 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 3/1993 Z. z. o zriadení Armády Slovenskej republiky. Správnemu súdu vytkol, že neuviedol presne, aké predpisy upravovali vojenské gymnáziá, ktoré sa zriaďovali až od školského roka 1968/1969. Vojenské školy Jana Žižku z Trocnova však vznikli už v r. 1949. Vojenské školstvo bolo podriadené len ministrovi obrany a prezidentovi republiky a nevzťahovali sa naň zákon č. 168/1968 Zb. a zákon č. 63/1978 Zb. Podľa § 53 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) vojenské školy riadilo ministerstvo obrany a služobné pomery žiakov sa spravovali vojenskými predpismi. Žiaci vojenských stredných škôl na seba preberali záväzok na finančnú náhradu v prípade, že štúdium nedokončia. Žalobca vyjadril presvedčenie, že podľa § 168 vyhlášky č. 149/1988 Zb., § 9 ods. 1 písm. a) a b) a § 130 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. a § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. sa mu doba štúdia na vojenskom gymnáziu má započítať do I. kategórie funkcií. C. Záverom žalobca žiadal zjednotiť rozhodovacie prax správnych súdov, ktoré rozdielne posudzujú otázku zaradenia žiakov vojenských gymnázií do kategórií funkcií. S odkazom na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky a § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. žalobca zdôraznil, že novou právnou úpravou nemalo dôjsť k zhoršeniu právnej pozície poistencov, ktorých zabezpečenie bolo v čase výkonu ich služby výhodnejšie.

7. Žalovaná žiadala zamietnuť kasačnú sťažnosť s odkazom na svoje skoršie vyjadrenia, pretože žalobca nespĺnil podmienku zníženého dôchodkového veku podľa § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

8. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) a bez ohľadu na uplatnené kasačné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

9. Žalobca v prerokúvanej veci žiadal žalovanú o výplatu starobného dôchodku, pretože zastával názor, že naň splnil podmienky. Ustálená judikatúra najvyššieho súdu vychádzala z toho, že nárok na dávku posudzuje zásadne podľa predpisov platných v čase jej priznania, ak zákon neustanovuje, že sa majú zohľadniť iné predpisy (porov. judikát R 48/1998). Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom ku dňu podania žiadosti (5. február 2018) mal poistenec nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek (odsek 1). Žalovaná vo svojom rozhodnutí ani neskúmala, či žalobca bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov, pretože dospela k záveru, že nedovŕšil dôchodkový vek. Podľa § 65 ods. 2 cit. zák. bol dôchodkový vek bol 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon neustanovoval inak (okrem iného) v § 274. Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa totiž v novom systéme sociálneho poistenia zachovávajú nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie, teda tie nároky, ktoré s týmto zaradením spájali skoršie predpisy. Takým nárokom bol podľa judikatúry napríklad práve skorší dôchodkový vek (porov. napr. rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 10 So 1/2021). Citované ustanovenie však ustanovuje len zachovanie vzniknutých nárokov, nič však nemení na tom, že zákon č. 100/1988

Zb. bol s účinnosťou od 1. januára 2004 zrušený a v súčasnosti tak podľa neho nie je možné priznávať nové nároky.

10. Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. mal občan nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol (okrem iného) vek aspoň a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a); c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h); alebo d) 60 rokov. Podľa osobitného ustanovenia § 132 ods. 1 cit. zák. mal vojak z povolania nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň a) 55 rokov, ak konal najmenej 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie funkcií, b) 57 rokov, ak konal najmenej 20 rokov službu v ostatných prípadoch. Podľa § 14 ods. 4 (do 1. júna 1992 išlo o § 18 ods. 6) cit. zák. sa služba vojakov z povolania zaradená do I. (II.) kategórie funkcií hodnotí ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie. Služba zaradená do I. kategórie funkcií sa hodnotí ako zamestnanie podľa § 14 ods. 2 písm. b) až h) cit. zák. Z citovaných ustanovení je predovšetkým zrejmé, že žalobca nemohol získať nárok na starobný dôchodok podľa citovaných ustanovení. K 31. decembru 2003, kedy bol zákon č. 100/1988 Zb. zrušený, mal žalobca 44 rokov, teda celkom zjavne menej než bol dôchodkový vek podľa ktoréhokoľvek z citovaných ustanovení. Už z tohto dôvodu neobstojí výhrada žalobcu, že žalovaná neskúmala jeho nárok na starobný dôchodok podľa § 132 zákona č. 100/1988 Zb., keďže mu podľa neho žiaden nárok nemohol vzniknúť. Mohol mu vzniknúť len nárok na zohľadnenie skoršieho dôchodkového veku, ktorý sa mu podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. zachoval aj podľa tohto zákona.

11. Skorší dôchodkový vek podľa cit. § 132 zákona č. 100/1988 Zb. bol viazaný na určité trvanie výkonu služby. Zo znenia § 130 ods. 1 cit. zák. je však zrejmé, že pojem „služba“ je legislatívnou skratkou pre službu vojaka z povolania (resp. vojaka počas činnej služby rovnako zabezpečeného, príslušníka Zboru národnej bezpečnosti alebo zboru nápravnej výchovy, porov. leg. skratku v § 129 cit. zák.). To isté plynulo aj z § 120 ods. 1 a § 122 zákona č. 121/1975 Zb. účinného do 31. decembra 1988, podľa ktorého sa do I. a II. kategórie funkcií zaraďovala len služba vojakov z povolania. Z toho vyplýva, že nárok na skorší dôchodkový vek mohol podľa § 132 zákona č. 100/1988 Zb. vzniknúť a podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. sa zachovať len vtedy, ak poistenec aspoň 20 rokov vykonával službu vojaka z povolania. Žalobca v prerokúvanej veci opakovane vytýka žalovanej nesprávne započítanie obdobia od 1. januára 1986 až do 14. júla 1990 ako výkon služby v II. kategórii funkcií. Zo zisteného skutkového stavu je však zrejmé, že či už sa toto obdobie služby vojaka z povolania započíta do I. alebo II. kategórie funkcií, nedosiahne táto služba 20 rokov požadovaných v citovanom ustanovení. Inak povedané, pre rozhodnutie žalovanej v prerokúvanej veci nebolo rozhodné, ako sa má zaradiť toto sporné obdobie, pretože by to samo osebe na dôchodkový vek žalobcu nemalo žiaden vplyv. To isté potom platí podľa cit. § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., v ktorom sa na základe cit. § 14 ods. 4 výkon služby v I. kategórii funkcií započíta ako zamestnanie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h). V dôsledku toho tak neprichádza do úvahy použitie § 21 ods. 1 písm. a) cit. zák., ktoré je viazané na dosiahnutie 15 rokov zamestnania uvedeného v § 14 ods. 2 písm. a) cit. zák. Zamestnanie podľa § 14 ods. 2 písm. b) až h) sa zvýhodňovalo až podľa § 21 ods. 1 písm. c) cit. zák., podľa ktorého však viedlo len k dôchodkovému veku len za predpokladu, že v ňom občan získal 20 rokov. Ako už bolo uvedené, žalobca túto dobu zamestnania nezískal službou vojaka z povolania a zo zisteného skutkového stavu nevyplýva, že by zamestnanie, ktoré vykonával od 1. decembra 1997 do 31. decembra 1999 (teda po prepustení zo služobného pomeru vojaka z povolania), bolo zaradené medzi zamestnania uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h) zákona č. 100/1988 Zb. Žalobca tak nezískal potrebných 20 rokov zamestnania v I. pracovnej kategórii, ani pokiaľ by sa mu do nej započítala celá doba služby vojaka z povolania v I. aj v II. kategórii funkcií.

12. Podstatná časť námietok v kasačnej sťažnosti sa však týka spôsobu započítania jeho štúdia na vojenskom gymnáziu od 1. septembra 1975 do 21. júna 1979. Pre poriadok treba poznamenať, že tunajší súd sa vo svojej judikatúre už opakovane a podrobne zaoberal povahou štúdia na vojenských stredných školách (porov. napríklad rozsudky sp. zn. 7 Sk 23/2020 alebo 7 Sk 14/2021). Formulácie sťažnostných námietok však svedčia o viacerých pretrvávajúcich mylných interpretáciách právnej úpravy, a preto kasačný súd zopakuje svoje podstatné argumenty. V čase, kedy žalobca študoval na vojenskom gymnáziu, bolo jeho postavenie upravené zákonom č. 168/1968 Zb. o gymnáziách. Podľa § 1 ods. 1 cit. zák. sa gymnáziá zriaďujú na zvýšenie úrovne stredoškolského vzdelania a vzťahovali sa na ne podľa § 3 právne predpisy platné pre stredné všeobecnovzdelávacie školy [t. j. § 12 a ďalšie

zodpovedajúce ustanovenia zákona č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon)]. Podľa § 4 sa § 1 a 3 tohto zákona primerane vzťahovali aj na vojenské stredné školy poskytujúce úplné stredné všeobecné vzdelanie; postupnú premenu týchto škôl na gymnázií malo vykonať ministerstvo národnej obrany. Na vykonanie tohto ustanovenia vydal minister národnej obrany rozkaz č. 5 z 25. mája 1968 o zriadení vojenských gymnázií. V čl. 1 tohto rozkazu počínajúc školským rokom 1968/1969 zriadil z doterajších vojenských škôl Jána Žižku z Trocnova vojenské gymnáziá Jána Žižku z Trocnova. Poslední absolventi týchto vojenských škôl mali ukončiť štúdium v školskom roku 1970/1971. Citované ustanovenia tak vyvracajú tvrdenie žalobcu, že zákon č. 168/1968 Zb. sa na vojenské gymnázií nevzťahoval.

13. Rovnako však toto tvrdenie nie je pravdivé ani ohľadom zákona č. 186/1960 Zb. Podľa § 36 ods. 1 cit. zák. sa totiž na vojenské školy, ktoré poskytujú stredné vzdelanie, vzťahovali primerane vymenované ustanovenia citovaného zákona. Vzťahoval sa na ne § 12 cit. zákona o strednej všeobecnovzdelávacej škole, ale aj napríklad aj § 21 ods. 2, ktorý dovoľoval zriadiť strednú všeobecnovzdelávaciu školu ako internátnu školu, ktorá žiakom okrem vzdelávania poskytovala aj celodennú výchovnú a materiálnu starostlivosť (§ 21 ods. 1). Tieto ustanovenia pritom na základe odkazu v § 4 zákona č. 168/1968 Zb. vzťahovali aj na vojenské gymnáziá. Podľa § 36 ods. 2 zákona č. 186/1960 Zb. bolo ministerstvo národnej obrany oprávnené ustanoviť podrobnosti o týchto školách. Citovaná právna úprava bola s účinnosťou od 1. septembra 1978 nahradená zákonom č. 63/1978 Zb. o opatreniach v sústave základných a stredných škôl. Dovtedajšiu úpravu § 36 zákona č. 186/1960 Zb. prebral § 46 cit. zákona č. 63/1978 Zb., podľa ktorého sa na vojenské školy, ktoré poskytujú úplné stredné vzdelanie, vzťahovali okrem iného aj ustanovenie § 8 o gymnáziu alebo ustanovenie § 28 ods. 1 o zriaďovaní stredných škôl ako škôl s celodennou výchovou alebo ako internátnych škôl. Podľa § 46 ods. 2 zákona č. 63/1978 Zb. vojenské stredné školy riadilo Federálne ministerstvo národnej obrany, ktoré podľa § 46 ods. 3 vykonávalo voči nim pôsobnosť, ktorú mali ministerstvá školstva republík alebo iné štátne orgány vo veciach stredných škôl. Ustanovenie § 53 zákona č. 29/1984 Zb., na ktoré žalobca odkazoval, nadobudlo účinnosť až 1. septembra 1984, a preto sa na jeho štúdium na gymnáziu vôbec nemohlo vzťahovať. To isté platí aj pre žalobcom citovaný § 2 ods. 3 zákona č. 3/1993 Z. z., ktorý v čase tohto štúdia vôbec nebol účinný.

14. Federálne ministerstvo národnej obrany v rámci svojho oprávnenia podľa § 36 ods. 2 zákona č. 186/1960 Zb. v spojení s § 4 zákona č. 168/1968 Zb., ako aj § 46 ods. 3 zákona č. 63/1978 Zb. upravovalo postavenie žiakov vojenských gymnázií, a túto úpravu zhrnulo v pomôcke „Postavenie, práva a povinnosti žiakov vojenských stredných škôl“ z 30. apríla 1970 (Škol-51-11/s) s neskoršími doplnkami, účinnnej až do 31. augusta 1979. Podľa čl. 1 tejto pomôcky v Československej ľudovej armáde sú zriadené dva druhy výberových, internátnych stredných škôl s názvami: a) vojenské gymnázium, b) vojenská stredná odborná škola. Podľa čl. 5 sa prijatím na vojenské gymnázium žiaci stávali príslušníkmi týchto škôl, avšak neboli vojakmi v základnej službe (čl. 6). V 4. ročníku sa mali podrobiť odvodu a vojenskú základnú službu mali nastúpiť dňom nástupu na vojenskú (vysokú) školu alebo do nadstavbového kurzu (čl. 7). Čl. 11 určoval povinnosti týchto žiakov, medzi ktoré patrilo dodržiavať a plniť rozkazy a nariadenia nadriadených, dodržiavať zásady vojenskej a občianskej disciplíny, prejavovať úctu, pocty, pozdravy, a nosiť predpísanú rovnošatu; žiaci vojenského gymnázia mohli nosiť cez prázdniny civilný odev. Vojenské predpisy platili len pre žiakov 3. a 4. ročníka vojenskej strednej odbornej školy, nie pre žiakov vojenského gymnázia. Podľa čl. 12 mali žiaci dodržiavať denný poriadok školy, nie vojenské poriadky. Tento predpis tak svojím obsahom nijako zásadne nepresahoval úpravu, na ktorú bolo oprávnené ministerstvo školstva pre (nevojenské) stredné školy. Povinnosť žiakov vojenských stredných škôl rešpektovať tieto predpisy sa nezakladala na ich vojenskej podriadenosti, ale rovnako ako u žiakov nevojenských stredných škôl na povinnosti rešpektovať zákon a jeho vykonávacie predpisy.

15. Uvedená úprava zodpovedala aj úprave vojenskej služby podľa Branného zákona. Podľa § 20 ods. 1 a 3 Branného zákona mali vojaci služobnú povinnosť, teda povinnosť včas nastúpiť a vykonávať vojenskú činnú službu (odsek 2), a to osobne podľa svojich schopností. Podľa § 20 ods. 4 Branného zákona vojaci, ktorí plnia niektorú z povinností podľa odseku 2, sú vojakmi v činnej službe, ostatní vojaci sú vojakmi mimo činnej služby. Ako už správne uviedol už správny súd, žiadna z vojenských činných služieb vymenovaných v § 20 ods. 2 nezahŕňa štúdium na vojenskom gymnáziu. Okrem toho je však z § 20 ods. 1, 3 a 4 zrejme, že vojenskú službu v zmysle Branného zákona mohol vykonávať len vojak. To dosvedčuje aj § 2 ods. 2 cit. zák., podľa ktorého sa vojakmi rozumejú osoby, ktoré boli

odvedené (§ 15 ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20). Zo znenia tohto ustanovenia je zasa zrejmé, že žiadnu osobu nebolo možné považovať za vojaka skôr, než bola odvedená; samotný vznik brannej povinnosti (§ 5), ba ani odvodnej povinnosti (§ 10) z osoby nerobili vojaka. Preto sa žalobca mylí vo svojich úvahách, že sa za vojaka považoval už dňom vzniku odvodovej povinnosti. Podľa § 10 ods. 1 Branného zákona totiž odvodná povinnosť spočíva len v povinnosti podrobiť sa najskôr zápisu (§ 15 ods. 1) a potom odvodu. Podľa § 15 ods. 2 Branného zákona sa až pri samotnom odvode rozhodovalo o povinnosti brancov na vojenskú činnú službu podľa zistenej spôsobilosti. Až okamihom odvedenia vznikala služobná povinnosť (§ 21 ods. 1), teda povinnosť vykonávať vojenskú činnú službu (§ 20 ods. 1 a 2). Avšak ani to, že osoba bola odvedená a stala sa vojacom, neznamenalo, že ihneď vykonávala vojenskú činnú službu. To plynie zo znenia samotného § 20 ods. 4, ktoré jasne hovorí, že aj vojaci mimo činnej služby sú vojakmi. Pokiaľ teda z citovanej služobnej pomôcky vyplývalo, že žiaci vojenských gymnázií sa podrobili odvodu vo 4. ročníku, takisto to neznamenalo, že by tým okamihom nastupovali vojenskú činnú službu. Podľa § 27 ods. 2 a § 28 ods. 3 Branného zákona sa základná a náhradná služba počítali až odo dňa ich skutočného nastúpenia. Pritom práve vykonanie základnej (náhradnej) služby je predpokladom prijatia napríklad do služobného pomeru vojaka z povolania (§ 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov). Názor správneho súdu, že obdobie štúdia žalobcu na vojenskom gymnáziu nemožno považovať za vojenskú činnú službu, tak zodpovedá citovaným ustanoveniam zákona.

16. V dôsledku toho ale nemožno na toto obdobie uplatniť ani ustanovenie § 168 ods. 2 vyhlášky č. 128/1975 Zb. účinnej od 1. januára 1976, podľa ktorého sa doba vojenskej činnej služby konanej pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania započítava v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvýkrát ustanovený. Pretože § 168 ods. 2 vyhlášky č. 149/1988 Zb. účinnej od 1. januára 1989 ustanovoval to isté, nebolo pre žalobcu výhodnejšie a neprichádzalo do úvahy jeho použitie na základe § 170 zákona č. 100/1988 Zb. Žalobca sa v prerokúvanej veci dovoľával ešte použitia ustanovení platných pre osoby pripravujúce sa budúce povolanie. Podľa § 141 ods. 6 vyhlášky č. 102/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení účinný do 31. decembra 1975 (teda v prvých štyroch mesiacoch štúdia žalobcu), sa totiž aj pri započítavaní dôb do kategórií funkcií vojakov z povolania mali obdobne použiť § 1 až 3 tejto vyhlášky. Podľa § 2 ods. 1 cit. vyhl. sa doba učebného pomeru učňa vychovávaného pre zamestnanie I. (II.) pracovnej kategórie posudzovala ako doba zamestnania tejto pracovnej kategórie, ak sa v rámci učebného plánu pravidelne vykonáva odborný výcvik učňa na pracoviskách alebo v prevádzkach, kde sa vykonáva zamestnanie I. (II.) pracovnej kategórie. Podľa § 2 ods. 2 cit. vyhl. ustanovenie predchádzajúceho odseku platilo obdobne aj pre osoby pripravujúce sa na vykonávanie zamestnania mimo učebného pomeru. Žiakov vojenských gymnázií však nebolo možné považovať za učňov. Učebný pomer sa totiž podľa § 217 a nasl. Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom až do 1. januára 1989 považoval za osobitný druh pracovnoprávneho vzťahu, teda za zamestnanie; to napokon vyplývalo aj zo znenia § 6 ods. 1 prvého bodu zákona č. 101/1964 Zb. (účinného do 31. decembra 1975), ktorý pracovný a učebný pomer kládol na roveň zamestnaniu. Takýto pracovný (učebný) pomer však nebolo možné založiť k ozbrojeným silám. Na žiakov vojenských stredných škôl by tak bolo možné použiť nanajvýš ustanovenie § 2 ods. 2 cit. vyhlášky a považovať ich za osoby, ktoré sa na zamestnanie pripravujú mimo učebného pomeru.

17. Aj keby však kasačný súd akceptoval takýto výklad, žalobcovi by sa takto mohli započítať do I. kategórie funkcií len štyri mesiace (od 1. septembra do 31. decembra 1975), čím by obdobie jeho služby v I. a II. kategórii dosiahlo len 18 rokov a 8 mesiacov, teda stále menej než 20 rokov potrebných podľa § 132 ods. 1 písm. a) alebo b), prípadne § 21 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. Vyhláška č. 128/1975 Zb. účinná od 1. januára 1975 totiž v § 12 upravovala len započítanie učebného pomeru učňa a pracujúceho, ktorý sa na výkon povolania pripravuje zaškolením. Ustanovenie § 168 ods. 3 cit. vyhlášky, ktoré upravovalo započítavanie dôb zamestnania do kategórií funkcií vojakov z povolania, však už neodkazovalo na § 12, ale len na § 13 cit. vyhlášky, ktorý upravoval započítanie doby výkonu funkcií určitých funkcionárov. Odhliadnuc od toho, že podľa vyššie uvedených ustanovení dobu štúdia na vojenskej škole nie je možné považovať za vojenskú činnú službu, žalobcovi by nič neprinesli ani ustanovenia § 9 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 100/1988 Zb., na ktoré poukazoval. Podľa týchto ustanovení sa ako náhradné doby započítavajú doba služby v československých ozbrojených silách, pokiaľ nie je započítaná v službe vojakov z povolania, a doba inej vojenskej služby. Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 31. mája 1992 sa

náhradné doby započítavali do I. alebo II. pracovnej kategórie, len ak boli obklopené dobami výkonu práce. To znamená, že takéto započítanie prichádzalo do úvahy len vtedy, ak žalobca tak pred, ako aj po náhradnej dobe pracoval v zamestnaní I. alebo II. kategórie. Štúdium na vojenskom gymnáziu však žalobca začal 1. septembra 1975 po skončení povinnej školskej dochádzky, takže predtým nevykonával prácu zaradenú do I. alebo II. kategórie. Preto by mu do tejto pracovnej kategórie nemohlo byť započítané ani obdobie jeho štúdia, aj keby sa považovalo za náhradnú dobu a aj keby po nej nasledovalo zamestnanie (funkcia) I. kategórie; také považovanie však beztak odporuje § 8 ods. 1 písm. e) cit. zák., ktoré takéto štúdium považovalo za zamestnanie. Ani aplikácia zákona č. 121/1975 Zb. by pre žalobcu nevedla k inému výsledku, keďže jeho ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) a b) v spojení s § 12 ods. 2 a § 10 ods. 1 písm. d) v zásade zodpovedajú citovaným ustanoveniam zákona č. 100/1988 Zb.

18. Námietka žalobcu, že mu žalovaná neoprávnene nezohľadnila dobu štúdia na vojenskom gymnáziu ako dobu zamestnania, navyše nemá v tomto štádiu konania ani miesto. Dĺžka (celkového) obdobia dôchodkového poistenia je podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. jednou z premenných, ktoré vstupujú do výpočtu sumy starobného dôchodku. Podľa § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa potom za obdobie dôchodkového poistenia považuje aj doba zamestnania získaná podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Podľa § 6 ods. 1 štvrtého bodu zákona č. 101/1964 Zb. účinného do 31. decembra 1975, ale aj podľa § 10 ods. 1 písm. a) zákona č. 121/1975 Zb. sa doba štúdia na školách potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky považuje za dobu zamestnania, a tým aj za obdobie dôchodkového poistenia na účely § 65 zákona č. 461/2003 Z. z. V tu prerokovanej veci však žalovaná nepristúpila k výpočtu sumy starobného dôchodku, ale zaoberala sa len otázkou, či žalobca dosiahol dôchodkový vek podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z., ktoré ustanovuje zachovanie nárokov z I. a II. pracovnej kategórie. Preto žalovanej nestačilo zohľadniť obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu ako dobu zamestnania, ale musela zisťovať, či ju možno zohľadniť ako dobu zamestnania (služby vojaka z povolania) v I. alebo II. kategórii. Z celého vyššie podaného výkladu vyplýva, že túto dobu nemožno takto hodnotiť, v dôsledku čoho žalobcovi nevznikol z výkonu zamestnania alebo funkcie I. alebo II. kategórie nárok na skorší dôchodkový vek, ktorý by sa mu zachoval podľa cit. § 274. Keďže žalobca takto ešte dôchodkový vek nedosiahol, nesplnil jednu zo základných podmienok nároku na starobný dôchodok podľa § 60 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., a tak žalovaná ani nepristúpila k výpočtu jeho sumy. Len čo žalobca dôchodkový vek dosiahne a uplatní si tento nárok, bude sa žalovaná zaoberať aj zohľadnením vyššie uvedených období ako období dôchodkového poistenia.

IV.

Záver

19. Na základe uvedeného tak kasačný súd zistil, že nie je daný žiaden zo zákonných dôvodov kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

20. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca nebol vo veci úspešný a žalovaná síce vo veci úspech mala, no kasačný súd nezistil dôvody, aby sa jej nárok na náhradu trov priznal.

21. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

